

Analyse av Kunnskapsløftets forutsetninger

Er styringsdokumentene og læreplanverket i Kunnskapsløftet utformet på en måte som gir sammenheng og konsistens i reformen? Dette forsøker forskere fra Pedagogisk forskningsinstitutt (PFI) ved Universitetet i Oslo å svare på i sin sluttrapport om Kunnskapsløftets forutsetninger.

Forskerne fra Pedagogisk forskningsinstitutt (PFI) har fulgt innføringen av reformen og har tidligere levert to undervisningsrapporter. I denne tredje sluttrapporten sammenligner forskerne analyser av reformens intensjoner fra 2004-2007 med de virkemidler, strategier og operasjonaliseringer som ble gjort i 2009 og 2010.

Lokalt læreplanarbeid i et historisk lys

Forskerne tar for seg den norske læreplanhistorien, og viser hvordan begrepet lokalt læreplanarbeid er forstått i de ulike læreplanene og læreplanreformene.

Norge er nå inne i en periode hvor myndighetene vil øke elevenes læringsutbytte. Kunnskapsløftet kombinerer målsetningen om økt læringsutbytte med et relativt stort handlingsrom for lokalt arbeid med læreplanene.

Analyse av veiledninger til læreplaner og lokalt arbeid med læreplanene

PFI analyserer [veiledningen i lokalt læreplanarbeid](#) og veiledninger til læreplanene i norsk, samfunnsfag og matematikk, som Utdanningsdirektoratet utarbeidet i 2009. Intensjonen med veiledningene var å utvikle et felles læreplanspråk til støtte for det lokale læreplanarbeidet, og å gi konkrete eksempler på hvordan en kan arbeide med læreplanene på lokalt nivå.

Ifølge forskerne viser de utvalgte veiledningene bare i varierende grad hvordan dette læreplanspråket kan brukes i lokalt planleggingsarbeid i fagene. De mener også at det ikke kommer tydelig fram hva som ligger i betegnelsen "lokalt arbeid med læreplaner".

Videre peker forskerne på at Utdanningsdirektoratet i liten grad gir eksempler som peker i én retning. Dette kan tolkes som at "alle måter å bedrive det lokale arbeidet med læreplaner på, er like bra". Veiledningene synes i første rekke å rette seg mot lærere, og usynliggjør dermed det ansvaret som skoleeierne har i de politiske bakgrunnsdokumentene.

Kunnskapsløftet representerer en kontinuitet fra tidligere læreplaner

Forskerne framhever intensjonen om å endre læreplanene fra detaljerte innholdsbeskrivelser til klare kompetansemål. Forskerne spør om denne endringen har skjedd. Rapporten viser at de utvalgte læreplanene i varierende grad har klare og tydelige kompetansemål. Læreplanene gir derfor ikke nødvendigvis den presisjonen og klarheten som myndighetene ønsker.

Analysene viser også at fagstrukturen i Kunnskapsløftet og det skolefaglige innholdet i fagene, gjør at læreplanene følger samme spor som i tidligere reformer. Dette er i samsvar med hva andre læreplanforskere har funnet. I tillegg påpeker forskerne at læreplanene åpner for ulike tolkningsmuligheter, og at de kan tilpasses til etablerte praksiser i skolen.

På bakgrunn av analysene konkluderer forskerne med at LK06 representerer en kontinuitet fra tidligere læreplaner og ikke et brudd med tradisjonen.

Manglende sammenheng mellom generell del og læreplaner for fag i Kunnskapsløftet

Forskerne påpeker et konsistensproblem mellom kunnskapssynet i læreplanverkets generelle del og læreplanene for fag. Dette innebærer at læreplanreformen som helhet framstår som tvetydig.

Rapporten framhever at Kunnskapsløftet skulle være et svar på de nye utfordringene i kunnskapssamfunnet, og at de nye læreplanene svarer til utfordringene ved å bryte ned skillet mellom teoretiske og praktiske fag, og heller ha fokus på *kompetanse* i fag. Når den generelle delen

i LK06 skiller mellom teoretiske og praktiske fag, mener forskerne at det gis utdanningspolitiske signaler som ikke er i samsvar med læreplanforståelsen i de enkelte læreplaner for fag.

Funn fra andre rapporter knyttet til innføringen av LK06

Flere andre rapporter i evalueringen av Kunnskapsløftet sier noe om hvordan læreplanverket for Kunnskapsløftet blir tatt i bruk. Her er noen utvalgte funn fra relevante rapporter.

Kompetansemål i læreplanene

I rapporten ["På vei fra læreplan til klasserom"](#) (Nordlandsforskning 2010) analyserer forskerne hvordan lærere forstår, fortolker og omsetter læreplanens mål og intensjoner i praksis for fagene norsk, samfunnsfag og naturfag.

Forskerne finner blant annet at de fleste lærerne er positive til målfokuset i LK06, både når det gjelder kompetansemål og grunnleggende ferdigheter. Samtidig opplever mange lærere kompetansemålene som vage, omfattende og vanskelige å håndtere. Andre mener målene er konkrete og gir god retning og systematikk å arbeide etter. Dette samsvarer delvis med funn knyttet til utformingen av kompetansemålene i sluttrapporten fra PFI.

Rapporten ["Kunnskap og læringsambisjoner for ungdom i seks land"](#) konkluderer med at norske læreplaner i hovedsak har et høyt ambisjonsnivå, selv om det er store variasjoner innen fag og mellom fag. På den andre siden er de norske læreplanene mer overordnede og mindre detaljerte enn læreplanene de er sammenlignet med, og de forplikter dermed i mindre grad enn læreplaner i andre land. Dette kan tolkes som at læreplanene har et lavt ambisjonsnivå, fordi de åpner for varierende og ulik lokal praksis.

Rapporten viser også til at de norske læreplanene har lite presise formuleringer for innholdet i undervisningen, og at læreplanene overlater mer til lærerene i andre land. Dette gir rom for ulike tolkninger av forventet bredde i faginnholdet.

Grunnleggende ferdigheter i læreplaner for fag

I sluttrapporten fra PFI kommer det fram at progresjonen i grunnleggende ferdigheter ikke er tydelig nok beskrevet.

I rapporten ["Læreplan, læreverk og tilrettelegging for læring"](#) (2008) finner Nordlandsforskning at læreplanene i norsk, samfunnsfag og naturfag i varierende grad uttrykker tydelig progresjonen i de grunnleggende ferdighetene.

I rapporten ["Kunnskapsløftet – tung bør å bære?"](#) (NIFU 2009) kom det fram at læreplanene så ut til å gi for svake faglige styringssignaler for de grunnleggende ferdighetene. I rapporten ["Underveis, men i svært ulikt tempo"](#) (NIFU 2010) er inntrykket fra intervjuene med lærere i 2010 at begrepet grunnleggende ferdigheter fremdeles knyttes til elementære ferdigheter. Med dette menes ferdigheter som elevene burde ha tilegnet seg i løpet av barnetrinnet. På ungdomstrinnet og videregående nivå er det først og fremst ferdigheter i lesing som får oppmerksomhet. Selv om dette er hovedinntrykket, viser forskerne fra NIFU til en forsiktig utvikling når det gjelder bevisstheten rundt arbeidet med grunnleggende ferdigheter blant lærerne i utvalget.

Implementering av læreplaner og veiledninger

Rapporten ["Underveis, men i svært ulikt tempo"](#) (NIFU 2010) tyder på at arbeidet med lokalt læreplanarbeid går noe lettere i 2010 enn i starten av reformperioden. Rapporten "Vurdering under Kunnskapsløftet" (Nordlandsforskning 2010) viser også at lærerne uttrykker mindre frustrasjon knyttet til det lokale arbeidet med læreplaner nå enn for to år siden.

Sluttrapporten fra PFI analyserer veiledningen til lokalt arbeid med læreplaner og veiledning til læreplanene i norsk, matematikk og samfunnsfag. Rapporter fra evalueringen av Kunnskapsløftet fra Nordlandsforskning og NIFU i 2010 viser at veiledningene i lokalt arbeid med læreplaner og læreplaner for fag i liten grad er kjent og brukt blant lærerne som er intervjuet.

Utdanningsdirektoratets kommentar til sluttrapporten fra PFI

Utdanningsdirektoratet er allerede i gang med en revidering av utvalgte læreplaner for fag. Denne revideringen skal bygge på forskningsresultater som blant annet er kommet fram i evalueringen av Kunnskapsløftet. Sluttrapporten fra PFI er en del av grunnlaget for denne revideringen.

Utdanningsdirektoratet skal revidere læreplanene i norsk, samfunnsfag, naturfag, matematikk og engelsk. De reviderte læreplanene skal gjelde fra skoleåret 2013/2014. Læreplanene skal bli tydeligere på utvikling og progresjon i de grunnleggende ferdighetene. Læreplanene skal også fremstå med en mer enhetlig språkføring og begrepsbruk, samtidig som fagenes egenart ivaretas.

I arbeidet med revideringen legger direktoratet vekt på god progresjon og godt samsvar på tvers av læreplanene. Utdanningsdirektoratet vil blant annet vurdere om kompetansemålene kan uttrykkes mer enhetlig i de ulike fagene.

De reviderte læreplanene skal implementeres med fokus på grunnleggende ferdigheter. Endring av praksis i klasserommet er en utfordrende oppgave. Direktoratet vil i det videre arbeidet med læreplanerarbeidet aktivt med formidling av læreplaner og veiledninger. Kompetanseutvikling på lokalt nivå vil også være sentralt i dette arbeidet.

Utdanningsdirektoratet registrerer at mange skoler i liten grad kjenner til og bruker veiledningene til Kunnskapsløftet.

Direktoratet arbeider for å gjøre veiledningene mer kjent. Direktoratet vil også vurdere en revidering av veiledningene til læreplanene for fag. Sluttrapporten fra PFI gir mange konkrete innspill til hvordan veiledningene kan bli en bedre støtte til det lokale arbeidet med læreplanene, blant annet når det gjelder enhetlig begrepsbruk og skoleeiers rolle i det lokale læreplanarbeidet.